

การกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัลในยุค 4.0 : ศึกษาเฉพาะกรณีสกุลเงินดิจิทัล

นางสาวนพเก้า ศรีวัฒนพงศ์¹

นางสาวพัชรียา เหมวิรุฬห์²

นายวิจิตโชค อินทร์เอียด³

บทคัดย่อ

สกุลเงินดิจิทัล เป็นเงินที่ถูกสร้างขึ้นในโลกออนไลน์ โดยมีการบันทึกข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งต้องใช้การเข้ารหัส จึงมีชื่อเรียกว่า Crypto currency เป็นเงินตราอิเล็กทรอนิกส์สกุลเงินสมมติที่ถูกสร้างขึ้นในรูปแบบดิจิทัลเพื่อเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยไม่ขึ้นกับสกุลเงินใดๆ ไม่มีรูปร่างและไม่สามารถจับต้องได้เหมือนธนบัตรหรือเหรียญทั่วไป เป็นสกุลเงินที่ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเข้ารหัสเพื่อความปลอดภัย ทำให้เป็นที่นิยมในสังคมไทยเนื่องจากสกุลเงินดิจิทัลเป็นการทำธุรกรรมที่ง่าย หากผู้ใช้ต้องการโอนเงินไปให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ไม่ว่าคุณจะมีอยู่ที่ใดคุณก็สามารถโอนเงินของคุณได้โดยง่ายโดย เพียงการคลิกเดียวก็สามารถทำธุรกรรมได้ โดยปราศจากค่าธรรมเนียมระหว่างผู้โอนและผู้รับโอนโดยไม่ต้องผ่านตัวกลางเช่นธนาคาร ซึ่งแตกต่างในโลกการเงินในปัจจุบัน ในแง่ดีแล้วสกุลเงินดิจิทัลก็ยังมีแง่เชิงลบในการทำธุรกรรมซ่อนอยู่เช่นกัน เนื่องจากการทำธุรกรรมดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัว และไม่มีหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนรายใด ๆ ควบคุมดูแลทำให้มีโอกาสนำไปใช้ในช่องทางผิดกฎหมาย หรือมีการหลอกลวงในลักษณะอื่นๆ อีกทำให้มีการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงิน ระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเกิดผลกระทบต่อประชาชน ดังนั้น รัฐจะต้องหากลไกควบคุมดูแลสกุลเงินดิจิทัลเพื่อเป็นการตัดช่องทางการก่ออาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน ควบคู่กับการส่งเสริมสนับสนุนสกุลเงินดิจิทัลให้สามารถนำมาใช้ได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย

บทนำ

ไทยแลนด์ 4.0 เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือ โมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ⁴ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ ประเทศไทยก็ผ่านการพัฒนาเป็นลำดับขั้นอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การดำรงอยู่และพัฒนาประเทศเน้นการเกษตรเป็นหลักไปเป็นอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจุบัน เน้นหนักไปทางอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก เช่น การผลิต และขาย ส่งออกเหล็กกล้า รถยนต์ ถ่านน้ำมัน แยกก๊าซธรรมชาติ ปูนซีเมนต์ เป็นต้น จึงเป็นเหตุให้มีการกำหนดแนวทางพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศ เศรษฐกิจใหม่ (New Engines of Growth) และประชากรมีรายได้สูง โดยวางเป้าหมายให้เกิดผลการพัฒนา ภายใน 5 - 6 ปีนี้คล้าย ๆ กับการวางภาพอนาคตทางเศรษฐกิจที่ชัดเจนของประเทศที่พัฒนา ที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลัก คือ เปลี่ยนจาก การผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และ

¹ นางสาวนพเก้า ศรีวัฒนพงศ์ เจ้าหน้าที่สอบสวนอาวุโสระดับสูง/สังกัด สำนักสอบสวน 2 สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน

² นางสาวพัชรียา เหมวิรุฬห์ นักสืบสวนสอบสวนชำนาญการพิเศษ/สังกัด กองคดี 3 สำนักงาน ปปง.

³ นายวิจิตโชค อินทร์เอียด นักนิติการระดับสูง/สังกัด สำนักงานกรรมการกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์และการประชุม (กส.) สำนักงาน กสทช.

⁴ <http://fms.bru.ac.th/wp-content/uploads/2018/02/Dr.preecha.pdf>

นวัตกรรม เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น เพื่อให้เกิดผลจริงต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่าง ๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยี สมอกลมึงตัว เช่น เทคโนโลยีด้านการเงิน อุปกรณ์เชื่อมต่อออนไลน์โดยไม่ต้องใช้คน เทคโนโลยีการศึกษา อี-มาร์เก็ตเพลส อี-คอมเมิร์ซ เช่น เทคโนโลยีการออกแบบ ธุรกิจไลฟ์สไตล์ เทคโนโลยีการท่องเที่ยว การเพิ่มประสิทธิภาพการบริการ เป็นต้น เมื่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ขับเคลื่อนการพัฒนาในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการเงิน ทำให้คนบางกลุ่มได้มีการพัฒนาสกุลเงินดิจิทัลหรือเงินเสมือนจริงขึ้นมาเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการได้จริง ไม่มีรูปร่างและไม่สามารถจับต้องได้เหมือนธนบัตรหรือเหรียญทั่วไป⁵ ดังนั้น สกุลเงินดิจิทัล เป็นเงินที่ถูกสร้างขึ้นในโลกออนไลน์ โดยมีการบันทึกข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งต้องใช้การเข้ารหัส จึงมีชื่อเรียกว่า Crypto currency เป็นเงินตราอิเล็กทรอนิกส์สกุลเงินสมมติที่ถูกสร้างขึ้นในรูปแบบดิจิทัลเพื่อเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ โดยไม่ขึ้นกับสกุลเงินใดๆ ไม่มีรูปร่างและไม่สามารถจับต้องได้เหมือนธนบัตรหรือเหรียญทั่วไป เป็นสกุลเงินที่ใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเข้ารหัสเพื่อความปลอดภัยและมาตรการป้องกันการปลอมแปลงโดยใช้รหัสผ่านรายบุคคลในการป้องกันการเข้าถึง⁶ ทำให้เป็นที่นิยมในสังคมไทยเนื่องจากสกุลเงินดิจิทัลเป็นการทำธุรกรรมที่ง่าย หากผู้ต้องการโอนเงินไปให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง ไม่ว่าคุณจะมีอยู่ที่ใดคุณก็สามารถโอนเงินของคุณได้โดยง่ายโดย เพียงการคลิกเดียวก็สามารถทำธุรกรรมได้ โดยปราศจากค่าธรรมเนียมระหว่างผู้โอนและผู้รับโอนโดยไม่ต้องผ่านตัวกลางเช่นธนาคาร ซึ่งแตกต่างในโลกการเงินในปัจจุบัน ซึ่งยังมีค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรมเป็นจำนวนมาก ในแง่ดีแล้วสกุลเงินดิจิทัลก็ยังมีแง่เชิงลบในการทำธุรกรรมซ่อนอยู่เช่นกัน เนื่องจากการทำธุรกรรมดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวและไม่มีหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนรายใด ๆ ควบคุมดูแลทำให้มีโอกาสนำไปใช้ในช่องทางผิดกฎหมายหรือมีการหลอกลวงในลักษณะอื่นๆ อีกทำให้มีการประกอบธุรกิจหรือการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเงิน ระบบเศรษฐกิจของประเทศ และเกิดผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างหากประชาชนเลือกใช้สกุลเงินดิจิทัลเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนเป็นจำนวนมาก และรัฐเองยังไม่สามารถนำกลไกควบคุมเงินอย่างในอดีตได้ และสุดท้ายปัญหาเศรษฐกิจของประเทศก็จะไม่มีทางแก้ไขที่ชัดเจนอย่างที่เคยเป็นมา ดังนั้น รัฐจะต้องหากกลไกควบคุมดูแลสกุลเงินดิจิทัลเพื่อเป็นการตัดช่องทางการก่ออาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นได้ในปัจจุบัน ควบคู่กับการส่งเสริมสนับสนุนสกุลเงินดิจิทัลให้สามารถนำมาใช้ได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ลงทุนมีข้อมูลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อประกอบการตัดสินใจลงทุน คัดกรองผู้ใช้สกุลเงินดิจิทัลให้ถูกฉ้อฉลหรือถูกหลอกลวงจากผู้ที่ไม่สุจริต และป้องกันการนำสินทรัพย์ดิจิทัลไปใช้สนับสนุนธุรกรรมที่ผิดกฎหมาย รวมทั้งดูแลให้การซื้อขายในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลมีความเป็นธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ ตลอดจนมีกลไกในการดูแลรักษาเสถียรภาพทางการเงินและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความหมายและสถานะทางกฎหมายของเงินดิจิทัล รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหาการใช้เงินดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การป้องกันการนำสินทรัพย์ดิจิทัลไปใช้ในการสนับสนุนการกระทำความผิด
3. เพื่อศึกษามาตรการในการกำกับดูแลสินทรัพย์ดิจิทัล

⁵ เอกสารวิชาการ “Academic Focus” เรื่อง บิทคอยน์ (Bitcoin) สกุลเงินเสมือนจริงแห่งอนาคต, สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.(ฉบับเดือนมีนาคม 2561).หน้า 2.

⁶ ศิริชนก วิริยก่อกุล. เอกสารวิชาการ “HOT ISSUE” เรื่อง สกุลเงินดิจิทัลกับความผิดฐานลักทรัพย์, สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.(ฉบับเดือนมีนาคม 2561).หน้า 2.

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการควบคุมอาชญากรรม⁷ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เน้นหนักทางด้านประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมโดยมุ่งเน้นที่จะควบคุม ระวัง และปราบปรามอาชญากรรมเป็นใหญ่ คดีอาญาทั้งหลายทั้งปวงที่เข้ามาสู่ระบบงานยุติธรรมทางอาญา ตามทฤษฎีนี้จะต้องดำเนินไปตามขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ ไม่หยุดชะงัก โดยมีกระบวนการกลั่นกรอง ในแต่ละขั้นตอน และขั้นตอนต่างๆ จะดำเนินไปต่อเนื่องและเป็นการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่การสืบสวนก่อนทำการจับกุม การจับกุม การสอบสวน ภายหลังการจับกุม การเตรียมคดีเพื่อฟ้องยังศาล การพิจารณาคดีและการพิพากษาลงโทษผู้กระทำ ความผิด และการปลดปล่อยจำเลย ดังนั้น การดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าวนี้นี้ในกระบวนการยุติธรรมจึงต้องมีความรวดเร็ว (ซึ่งหมายถึงมีวิธีปฏิบัติที่เป็นแบบแผน แต่ในขณะเดียวกันก็ยืดหยุ่นได้บ้าง) และแน่นอน (ซึ่งหมายถึง โอกาสที่ผู้กระทำความผิดที่จะหลุดพ้นจากการถูกศาลพิพากษาลงโทษได้น้อยที่สุด)

ทฤษฎีเกี่ยวกับ Virtual Currency Virtual Currency หรือ Virtual Money⁸ ถูกกำหนดขึ้นในปี 2012 โดย European Central Bank ด้วยวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นรูปแบบของสื่อกลางที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน ก็พัฒนาขึ้นเช่นกัน Virtual Currency หรือเงินเสมือน ถูกสร้างขึ้นโดยกลุ่มคนบางกลุ่มและยอมรับ ให้ใช้งานกันภายในกลุ่มสังคมนั้นโดยที่ไม่ได้มีรัฐบาลของประเทศใดรับรองหรือควบคุมดูแลเหมือน อย่างเงินตราที่เราใช้อยู่ในปัจจุบัน Virtual Currency อาจแบ่งตามคุณสมบัติการใช้งานออกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) เงินเสมือนที่ไม่สามารถใช้ซื้อสินค้าจริงได้และแลกเปลี่ยนเป็นเงินจริงไม่ได้ โดยรับมาจากโลกออนไลน์ด้วยกิจกรรมต่างๆ เช่น การเล่นเกมออนไลน์แล้วได้แต้มหรือเงินเสมือนแต่จะใช้ได้ แค่ในโลกออนไลน์เท่านั้น 2) ใช้เงินจริงแลกเปลี่ยนเป็นเงินเสมือน แต่ไม่สามารถแลกเปลี่ยนกลับมา เป็นเงินจริงได้ เช่น Facebook Credit 3) สามารถใช้เงินจริงแลกเปลี่ยนกับเงินเสมือนได้ทั้ง 2 ทาง โดยสามารถใช้ซื้อของได้ทั้งโลกออนไลน์และโลกจริง เช่น Bitcoin

ทฤษฎีการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี⁹ การยอมรับของผู้บริโภคที่มีต่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี (adoption and innovation theory) เรียกว่า กระบวนการยอมรับซึ่งกล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลในสังคมที่แสดงออกถึงการ ยอมรับนำไปปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การรับรู้ (awareness stage) เป็นขั้นแรกที่จะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธสิ่งใหม่ วิธีการใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ หรือกิจกรรมของบุคคลนั้น ยังไม่มีความรู้สึกซึ่งเกี่ยวกับ เนื้อหา หรือคุณประโยชน์ของนวัตกรรมนั้น ๆ ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นต่อไป ขั้นที่ 2 สนใจ (interest stage) เป็นขั้นที่เริ่มมีความสนใจหารายละเอียดเกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ เพิ่มเติม จะทำให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการใหม่ ๆ หรือสิ่งใหม่ ๆ มากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ และ ค่านิยม ตลอดจนบรรทัดฐานทางสังคม หรือประสบการณ์เก่า ๆ ของบุคคลนั้น ขั้นที่ 3 ประเมินค่า (evaluation stage) เป็นขั้นที่จะได้ไตร่ตรองถึงประโยชน์ในการลองใช้วิธีการ หรือวิทยาการใหม่ ๆ ดีหรือไม่ เมื่อนำมาใช้แล้วจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือไม่ โดยบุคคลนั้นมักจะคิดว่าการใช้วิทยาการใหม่ ๆ เป็นการเสี่ยงทำให้ไม่แน่ใจถึงผลที่จะได้รับ ในขั้นนี้จึงเป็นการสร้าง แรงเสริม (reinforcement) เพื่อให้เกิดความแน่ใจยิ่งขึ้นว่าสิ่งที่เขาตัดสินใจเพื่อเป็นการสร้าง ความรู้สึกที่ดีต่อนวัตกรรมมีคุณค่าและมีประโยชน์ ขั้นที่ 4 ทดลอง (trial stage) เป็นขั้นที่ใช้วิทยาการใหม่ ๆ นั้น กับสถานการณ์ตนเองเป็นการ ทดลองบางส่วนก่อนเพื่อจะได้ดูว่าผลลัพธ์และประโยชน์ที่จะได้รับว่าดีจริงอย่างที่คิดไว้ในขั้นประเมิน ซึ่งผลการทดลองจะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจที่จะปฏิเสธหรือยอมรับ

⁷ วีระพงษ์ บุญญากาศ, อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2522)

⁸ อลิสา ธีระศักดิ์ทางษ์.(2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้งาน Bitcoin. (การค้นคว้าอิสระ). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,คณะวิทยาศาสตร์, สาขาวิชาวิทยาการและการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ.หน้า 23.

⁹ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ 8.

ต่อไป ขั้นที่ 5 ยอมรับ (adoption stage) เป็นขั้นที่บุคคลรับวิทยาการใหม่ ๆ นั้น ไปใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมของตนอย่างเต็มที่ หลังจากได้ทดลองปฏิบัติและเห็นประโยชน์แล้วยอมรับนวัตกรรม เหล่านั้น ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการยอมรับนวัตกรรม คือ การตัดสินใจที่จะนำนวัตกรรมนั้นไป ใช้อย่างเต็มที่โดยคิดว่านวัตกรรมนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุดและมีประโยชน์มากกว่า แนวคิดและทฤษฎีลักษณะการยอมรับนวัตกรรมทั้ง 5 ด้านนี้ ส่งผลต่อพฤติกรรมของซื้อขายออนไลน์ที่มีมานานยังคงอยู่ และยังนิยมใช้ในธุรกิจการซื้อขายในปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการศึกษาใช้วิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลข่าวสาร โดยศึกษาจากแนวคิดทางกฎหมายของนักกฎหมาย หลักกฎหมาย บทบัญญัติของกฎหมาย วารสาร บทความ เอกสารวิชาการ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เหมาะสมต่อไป

บริบทของการดำเนินกิจกรรมทางการค้าขายสินค้าไม่ได้เกิดขึ้นในตลาดที่มีการจัดตั้งขึ้นตามสถานที่ต่าง ๆ เพียงเท่านั้น แต่การค้าขายกลับเกิดขึ้นในตลาดเสมือน ผ่านทางเครื่องมือสื่อสารที่มีการพัฒนาปรับปรุงให้มีศักยภาพมากขึ้น ซึ่งในรูปแบบของการค้าขายสินค้านอกจากปัจจัยด้านสินค้าที่ใช้ในการซื้อขายแล้ว ยังมีอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสำคัญคือสิ่งที่จะนำมาใช้เป็นสื่อในการแลกเปลี่ยน หรือเงินที่ใช้ตอบสนองการซื้อขายในตลาดเสมือนดังกล่าว โดยในปัจจุบันได้มีผลิตภัณฑ์หลากหลายชนิดที่เป็นบริการช่วยเชื่อมโยงให้การซื้อขายให้มีความสะดวก ทั้งในส่วนที่อยู่ในรูปแบบของเงินสกุลดิจิทัล

คำนิยามของเงิน

เงิน¹⁰ หมายถึง วัตถุหรือเอกสารใด ๆ ที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในการแลกเปลี่ยนกับสินค้าและบริการและใช้ชำระหนี้ในประเทศหรือในบริบทสังคมเศรษฐกิจหนึ่งๆตามตัวบทกฎหมาย หน้าที่หลักของเงินจำแนกได้ว่า (1) เป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน (2) เป็นหน่วยวัดมูลค่า (3) เป็นเครื่องเก็บรักษามูลค่า และ (4) บางครั้งในอดีต เป็นมาตรฐานการชำระหนี้ภายนอก วัตถุหรือเอกสารที่ตรวจสอบได้และปลอดภัยใด ๆ ซึ่งสามารถทำหน้าที่เหล่านี้ล้วนเป็นเงินทั้งสิ้น เงินถือกำเนิดขึ้นเป็นเงินที่เป็นสิ่งของ (commodity money) แต่ระบบเงินร่วมสมัยแทบทั้งหมดเป็นแบบเงินกระดาษ (fiat money) เงินกระดาษนั้นปราศจากมูลค่าใช้สอยแท้จริงเช่นสินค้าทางกายภาพ และค่าของเงินกระดาษมาจากการประกาศของรัฐบาลให้เป็นเงินตราที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย นั่นคือ เงินนั้นจะต้องได้รับการยอมรับให้เป็นรูปแบบการแลกเปลี่ยนภายในอาณาเขตของประเทศ กับ “หนี้สินทั้งหมด ทั้งนี้สาธารณะและเอกชน”

เงินสกุลดิจิทัล (Digital Currencies)¹¹ ยังไม่มีประเทศใดให้ความหมายกลางที่สามารถใช้กันอย่างชัดเจน ไม่อยู่ในกำกับของธนาคารกลางของประเทศใดและไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานใด แต่เงินสกุลดิจิทัลได้รับการยอมรับและใช้อย่างแพร่หลายภายในกลุ่มของผู้ใช้เงินดังกล่าวมีหลายชนิดแต่ที่ได้รับความนิยมมีชื่อเรียกว่าบิตคอยน์ (Bit coin) ในต่างประเทศให้ความหมายบิตคอยน์ไว้แตกต่างกันไป เช่น ประเทศแคนาดา รัฐบาลกลางให้ความหมายบิตคอยน์ ว่าเป็นเงินตราเสมือน (Virtual Currencies) ชนิดหนึ่งที่ไม่มีลักษณะทางกายภาพและไม่ใช้เงินตรา ประเทศเยอรมัน โดยหน่วยงานกำกับดูแลด้านการเงินของรัฐบาลกลางให้ความหมายบิตคอยน์ ว่าเป็นเงินเงินสกุลดิจิทัลชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่เงินตราที่ใช้ในปัจจุบันและไม่ใช่เงินอิเล็กทรอนิกส์ บิตคอยน์เป็นเพียงหน่วยข้อมูลอย่างหนึ่งในทางบัญชีเท่านั้น ประเทศอังกฤษ

¹⁰ อัจฉรา หล่อตระกูล, เรื่อง เงิน: ความหมายและความสำคัญ (Money: Meaning and Importance), สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, วารสารวิจัยราชภัฏฯ กรุงเทพฯ ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม 2558.

¹¹ ธรรมรักษ์ หมั่นจักร, รัชพร วงศาโรจน์ ภาษิต ตันสงวน และเกวลี สันตโยดม. FAQ FOCUSED AND QUICK. Issue 124, January 15, 2018 เรื่อง Digital Currency Series Vol.1: Central Bank Digital Currency อีกหนึ่งวิวัฒนาการของเงิน, ธนาคารแห่งประเทศไทย.

โดยหน่วยงานกำกับดูแลด้านการเงินของรัฐบาลกลางให้ความหมายว่า บิทคอยน์ไม่ใช่เงินตราที่ใช้กันในปัจจุบัน เป็นแต่เพียงสกุลเงินที่อยู่บนระบบที่ไม่มีการลงทะเบียนหรือกำกับดูแลโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการทำธุรกรรมต่าง ๆ ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานใดของประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่า บิทคอยน์เป็นระบบการชำระเงินแบบออนไลน์ระหว่างบุคคล ที่มีรูปแบบการชำระเงินแบบ peer-to-peer¹² การทำธุรกรรมนั้นปราศจากตัวกลางการแลกเปลี่ยนและถูกบันทึกโดยเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) ขณะที่ประเทศไทย โดยธนาคารแห่งประเทศไทย เห็นว่า ประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้บิทคอยน์เพิ่มมากขึ้น เช่น ใช้ชำระค่าสินค้าและบริการ นำไปถือครองเพื่อเก็งกำไรและมีธุรกิจที่เปิดบริการเป็นตลาดกลางให้ประชาชนสามารถเสนอราคาเพื่อซื้อขายบิทคอยน์กับเงินจริง (fiat money) แต่บิทคอยน์ตามประกาศนี้เป็นเพียงหน่วยข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดจากกลไกทางคอมพิวเตอร์ ซึ่งถูกกำหนดโดยคนกลุ่มหนึ่งและมุ่งหวังใช้หน่วยข้อมูลดังกล่าวเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนบิทคอยน์เท่านั้น ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ สามารถโอนให้แก่กัน ใช้แลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการได้รวมถึงนำไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราสกุลต่าง ๆ ได้ โดยอัตราการแลกเปลี่ยนจะถูกกำหนดกันเองภายในกลุ่มคนที่มีความคอมพิวเตอร์รองรับการจัดเก็บและโอนหน่วยข้อมูลดังกล่าว อีกทั้ง บิทคอยน์ยังไม่ถือเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายไทย ดังนั้น การใช้หรือการถือครองบิทคอยน์จึงมีความเสี่ยง เพราะไม่ได้รับการคุ้มครองจากหน่วยงานใด ซึ่งต่างจากการโอนเงินผ่านธนาคารพาณิชย์หรือผู้ให้บริการชำระเงินภายใต้การกำกับดูแลของทางการที่มีระบบติดตามได้

ความเสี่ยงจากการใช้หรือการถือครองบิทคอยน์ เนื่องจากประเทศไทยมีการใช้บิทคอยน์หรือหน่วยข้อมูลอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพิ่มมากขึ้น แต่บิทคอยน์ยังไม่ถือเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายไทย การใช้บิทคอยน์เพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการอาจถูกปฏิเสธจากร้านค้าได้และเนื่องจากมูลค่าของบิทคอยน์ถูกกำหนดโดยผู้ใช้ภายในกลุ่ม มูลค่าของบิทคอยน์ที่เกิดจากความต้องการของผู้ใช้ด้วยกันจึงมีความผันผวนสูงและไม่สัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจจริง มูลค่านั้นอาจลดต่ำลงหรือเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงเสี่ยงต่อการสูญเสียจากการผันผวนนั้นได้ อีกทั้ง การที่บิทคอยน์เป็นหน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งต้องจัดเก็บข้อมูลไว้ในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เท่านั้น จึงเสี่ยงต่อการถูกลักลอบโจรกรรมข้อมูล ทั้งนี้ ความเสี่ยงที่กล่าวมาด้วยสาเหตุที่บิทคอยน์ไม่ใช่เงินตามกฎหมายไทยและไม่ใช่อาคารพาณิชย์หรือผู้ให้บริการชำระเงินภายใต้การกำกับดูแลของทางการ ดังนั้น ผู้ใช้หรือผู้ถือครองบิทคอยน์จึงไม่ได้รับความคุ้มครองและต้องยอมรับในการเสี่ยงภัยนั้นเอง

บิทคอยน์ (Bit coin) แม้ว่าจะยังไม่มีสถานะเป็นเงินตราและไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยทางการของประเทศใดก็ตาม แต่ยังมีผู้นิยมใช้บิทคอยน์ในการทำธุรกรรมต่าง ๆ และเนื่องจากยังไม่ประเทศใดที่ประกาศว่าเงินสกุลนี้เป็นเงินที่ผิดกฎหมายหรือห้ามใช้เงินสกุลดังกล่าว ดังนั้น ปัจจุบันจึงเห็นได้ว่าการนำเงินเหล่านี้มาใช้งานกันจริงในสังคมและกำลังเป็นที่นิยมของผู้คนในวงกว้างทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ การใช้บิทคอยน์ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาสามารถใช้บิทคอยน์แลกซื้อบัตรของขวัญเพื่อนำไปแลกซื้อสินค้าในราคาพิเศษได้และมีธุรกิจที่ประกอบกิจการรับซื้อขายแลกเปลี่ยนบิทคอยน์อย่างเช่น GDAX CEX.io และ Bit Quick นอกจากนั้น ยังสามารถซื้อ บิทคอยน์ได้โดยการใช้เงินสด บัตรเดบิตหรือบัตรเครดิตในสหรัฐฯได้ ในแคนาดา แวนคูเวอร์ถูกเรียกว่าเป็นเมืองหลวงแห่งบิทคอยน์ สังเกตได้จากร้านค้าที่มีสัญลักษณ์ “Bit coin Accept here” มีมากกว่า 60 แห่งใน Metro Vancouver และ Fraser Valley ผู้คนสามารถใช้บิทคอยน์ซื้อสินค้าและบริการจากผู้ค้าปลีกที่รับชำระค่าสินค้าเป็นบิทคอยน์อย่างเช่น Clearly Contacts และ Overstock.com ส่วนในประเทศญี่ปุ่นห้างสรรพสินค้า Marui รับบิท

¹² การทำธุรกรรมแบบ Peer to Peer เป็นการทำธุรกรรมทางการเงินชนิดหนึ่งระหว่างบุคคล โดยผ่านระบบออนไลน์ ไม่ต้องทำธุรกรรม โดยผ่านตัวกลางหรือสถาบันการเงินหรือธนาคารแต่อย่างใด

คอยน์เป็นช่องทางหนึ่งสำหรับใช้ชำระสินค้าได้แล้วที่สาขา Shinjuku Marui Annex ในเมืองโตเกียว อีกทั้งตัวเลขของผู้ใช้งานบิทคอยน์ในประเทศญี่ปุ่นนั้นมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ก่อนหน้านี้ก็มีร้านค้าอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่าง BIC Camera และสายการบิน Peach Airlines ที่เคยประกาศรับ บิทคอยน์ เพื่อใช้ชำระค่าบริการไปแล้ว (Beam, 2560) มหาวิทยาลัย Lucerne University of Applied Sciences and Arts แห่งประเทศสวิตเซอร์แลนด์ได้รับบิทคอยน์ในการชำระค่าเล่าเรียนของนักศึกษาผ่านระบบหุ้นส่วนของ Bit coin Suisse AG โดยชำระบิทคอยน์ผ่านระบบ Bit pay แล้ว (Beam, 2560) และการใช้บิทคอยน์ในสหภาพยุโรปนั้นเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปและมีสัดส่วนการใช้มากกว่า 80% ของการใช้เงินเสมือนทั้งหมด ปัจจุบันมีการทำธุรกรรมด้วยบิทคอยน์มากถึง 250,000 ครั้งต่อวัน คิดเป็นมูลค่ากว่า 122 ล้านยูโรหรือเกือบ 5 พันล้านบาท

ประเทศญี่ปุ่นได้ประกาศยอมรับบิทคอยน์อย่างถูกกฎหมาย ทั้งนี้มีร้านค้ากว่าหนึ่งแสนร้านค้าที่สามารถชำระเงินได้ด้วยบิทคอยน์ รวมทั้งมีสถาบันการบิน Low cost Peach ที่รับชำระค่าบริการด้วยบิทคอยน์เป็นแห่งแรกในโลก เหตุผลที่ประกาศเนื่องจากประเทศญี่ปุ่นได้ตระหนักถึงความสำคัญของการกำกับดูแลบิทคอยน์ จึงออกกฎหมายเพื่อใช้กำกับดูแลบิทคอยน์ซึ่งปรากฏในกฎหมายธนาคารของญี่ปุ่นที่โดยมีเนื้อหาที่กล่าวถึงการยอมรับว่าเงินเสมือนเป็นช่องทางการรับจ่ายเงินช่องทางหนึ่ง แต่ยังไม่มียกเว้นอย่างเงินตราที่ใช้กันในปัจจุบันของประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังได้ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยภาษีอากรไปพร้อมกับการปรับปรุงกฎหมายธนาคารดังกล่าวด้วย ซึ่งทำให้การซื้อขายเงินเสมือนต่าง ๆ รวมถึงบิทคอยน์ไม่ต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 8 อย่างเดียวกันกับสินค้าอื่น ๆ แต่ขณะเดียวกันก็มาจากการเก็บกำไรเงินเสมือนเหล่านี้ยังถือเป็นรายได้จากทุน (capital gain tax) และต้องเสียภาษีเช่นเดียวกับการลงทุนอื่น ๆ ด้วย ประเทศญี่ปุ่นได้ออกกฎหมายนี้โดยเล็งเห็นว่า การยอมรับเงินเสมือนเข้ามาอยู่ระบบ ทำให้บริษัทรับแลกเงินเหล่านี้ต้องถูกกำกับดูแลมากขึ้นไปด้วย โดยกระบวนการแลกเงินจะมีข้อกำหนดและตรวจสอบผู้แลก (know your customer - KYC) เพิ่มเข้ามาเดิมสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการใช้บิทคอยน์ในประเทศไทยนั้น คือ ความเสี่ยงจากการใช้บิทคอยน์ในการทำธุรกรรมต่าง ๆ เนื่องจากการใช้บิทคอยน์ในประเทศไทยนั้น ไม่มีกฎหมายใดออกมาเพื่อรองรับการทำธุรกรรมดังกล่าวและเนื่องจากบิทคอยน์ยังไม่ถือว่าเป็นเงินตราตามกฎหมายที่ได้รับการรับรองจากธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) แล้ว การทำธุรกรรมจึงไม่ได้รับการคุ้มครองและไม่สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายไทย การซื้อขายแลกเปลี่ยนจึงเป็นเพียงข้อตกลงร่วมกันเองระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายและหากเกิดปัญหาการนำคดีไปฟ้องร้องต่อศาลจึงไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะการทำธุรกรรมของบิทคอยน์นั้น ไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลของคู่ค้าหรือผู้ทำธุรกรรมต่อกัน เช่น ชื่อ ที่อยู่ ประวัติการทำธุรกรรมและไม่จำเป็นต้องแสดงตัวตนในการใช้บริการ ดังนั้นหากเกิดความเสียหายแล้วย่อมเป็นการยากที่จะหาตัวผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายอาจไม่ได้รับการเยียวยาในกรณีนี้ และเนื่องจากการทำธุรกรรมของบิทคอยน์ต้องใช้รหัสที่เป็นกุญแจสาธารณะ (public key) และรหัสที่เป็นกุญแจส่วนตัว (private key) สำหรับการถ่ายโอนข้อมูลระหว่างผู้ทำธุรกรรม ซึ่งหากมีการโจรกรรมรหัสดังกล่าวนั้นย่อมอาจก่อให้เกิดความเสียหายที่มีมูลค่าของบิทคอยน์แก่ผู้ใช้ได้ เพราะปัจจุบันในประเทศไทยสามารถนำบิทคอยน์ไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราที่เครื่องเอทีเอ็มของบิทคอยน์ได้¹³ และเมื่อบิทคอยน์ยังไม่มีนิยามหรือสถานะทางกฎหมาย การจะนำกฎหมายมาปรับใช้นั้นย่อมทำได้ยากหรือไม่อาจจะกระทำไม่ได้

อีกทั้ง ปัญหาในการกำกับดูแลบิทคอยน์ในประเทศไทย เนื่องจากบิทคอยน์ ไม่ได้ออกโดยธนาคารกลางของประเทศใดประเทศหนึ่ง และมีได้อยู่ภายใต้การควบคุม หรือกำกับดูแลอย่างเงินตราที่ใช้

¹³ <https://goalbitcoin.com/tag/%E0%B8%95%E0%B8%B9%E0%B9%89-atm-bitcoin-%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2/>

กันอยู่ในระบบ ในปัจจุบันและระบบการควบคุมบิทคอยน์เป็นกลไกของเทคโนโลยีบล็อกเชน ซึ่งการจะกำกับดูแลบิทคอยน์โดยตรงได้ต้องทำการศึกษาในเชิงเทคนิค ซึ่งอาจใช้เวลานานพอสมควร อย่างไรก็ตาม หากไม่มีการออกมาตรการเพื่อกำกับดูแลบิทคอยน์ในประเทศไทยในปัจจุบันแล้ว อาจมีการนำบิทคอยน์ไปใช้ในทางที่ผิดกฎหมายได้ อย่างเช่น กระทำการฟอกเงินโดยใช้บิทคอยน์หรือการนำบิทคอยน์ไปใช้เพื่อชำระค่าสินค้าที่ไม่ถูกกฎหมาย เช่น อาวุธปืนที่ไม่มีใบอนุญาต เฮโรอีนหรือยาเสพติด เป็นต้น

เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2561 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561 ซึ่งได้มีการกำหนดให้ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ได้รับคริปโทเคอร์เรนซีเป็นการตอบแทน หรือเป็นผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลที่รับคริปโทเคอร์เรนซีจากลูกค้าในการทำธุรกรรม ให้รับได้เฉพาะคริปโทเคอร์เรนซีที่ได้จากการซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือฝากไว้กับผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ตามพระราชกำหนดนี้เท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการนำคริปโทเคอร์เรนซีที่ไม่มีแหล่งที่มาที่ชัดเจนมาใช้ในการทำธุรกรรม นอกจากนี้ ยังกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลและผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล เป็นสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ทั้งนี้ทำหน้าที่ตรวจสอบให้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นช่องทางในการฟอกเงินอีกด้วย โดยกำหนดหน้าที่ภายหลังการเสนอขายให้ผู้เสนอขายโทเคนดิจิทัลจัดทำและส่งรายงานเกี่ยวกับการดำเนินงานและฐานะการเงินและข้อมูลอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิประโยชน์ของผู้ถือโทเคนดิจิทัล หรือต่อการตัดสินใจลงทุน หรือต่อการเปลี่ยนแปลงราคาหรือมูลค่าของโทเคนดิจิทัล และมีมาตรการการรู้จักลูกค้า การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าและมาตรการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือการฟอกเงิน ต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เพื่อให้มีการเปิดเผยข้อมูลต่อประชาชนและผู้ลงทุนต่อไป และกฎหมายฉบับดังกล่าวยังกำหนดความผิดสำหรับการกระทำความผิดไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ในทำนองเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เช่น การบอกกล่าว เผยแพร่ หรือเปิดเผยข้อมูลที่เป็นเท็จหรือที่ทำให้สำคัญผิด การใช้ข้อมูลภายใน การซื้อขายตัดหน้าลูกค้า การสร้างราคาหลักทรัพย์ให้ผิดไปจากสภาพปกติของตลาด เป็นต้น เพื่อดูแลให้การซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ดิจิทัลในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลมีความเป็นธรรม โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและคุ้มครองผู้ลงทุนโดยรวมผู้ที่ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลอยู่แล้วก่อนวันที่กฎหมายมีผล และได้ยื่นคำขออนุญาตต่อ ก.ล.ต. ภายในกำหนด 90 วัน (ภายในวันที่ 14 สิงหาคม 2561) สามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวต่อไปได้ จนกว่าจะได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง หรือคำขออนุญาตปฏิเสธ รายชื่อผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลอยู่ก่อนวันที่ พ.ร.ก. มีผลใช้บังคับที่ได้ยื่นขออนุญาตตามบทเฉพาะกาล และสามารถประกอบธุรกิจต่อไปได้ จำนวน 7 ราย ดังนี้ ศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล (Exchange) 5 ราย ได้แก่

- (1) บริษัท บิทคอยน์ จำกัด (BX) เว็บไซต์ : bx.in.th
- (2) บริษัท บิทคับ ออนไลน์ จำกัด (BITKUB) เว็บไซต์ : bitkub.com
- (3) บริษัท แคชทูคอยน์ จำกัด (Cash2coin) เว็บไซต์ : cash2coins.com
- (4) บริษัท สตางค์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด (TDAX) เว็บไซต์ : tdax.com
- (5) บริษัท คอยน์ แอสเซท จำกัด (Coin Asset) เว็บไซต์ : coinasset.co.th

ผู้ค้าสินทรัพย์ดิจิทัล (Dealer) 2 ราย ได้แก่

- (1) บริษัท คอยส์ ทีเอช จำกัด (Coins TH) เว็บไซต์ : Coins.co.th
- (2) บริษัท ดิจิทัลคอยน์ จำกัด (ThaiWM) เว็บไซต์ : thaiwm.com

นอกจากนี้ ก.ล.ต. อยู่ระหว่างสอบทานข้อมูลของผู้ประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลอีก 2 ราย ที่ได้ยื่นคำขอ อนุญาตตามบทเฉพาะกาล เพื่อยืนยันว่าได้มีการประกอบธุรกิจอยู่ก่อนวันที่ 14 พฤษภาคม 2561 หรือไม่ และจะเปิดเผยข้อมูลบนเว็บไซต์ ก.ล.ต. www.sec.or.th/digitalasset ต่อไป ทั้งนี้ คณะกรรมการ ก.ล.ต. จะพิจารณาคุณสมบัติของผู้ยื่นคำขอข้างต้น ก่อนเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเพื่อพิจารณา ออกใบอนุญาตต่อไป (ข้อมูล ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2561)

หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ในการยื่นคำขอและในการพิจารณาอนุญาต เพื่อการขอรับ ใบอนุญาตประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่ง ก.ล.ต. ได้กำหนดไว้ให้นิติบุคคลที่มีทุนจดทะเบียน 10 ล้านบาท เป็นศูนย์ซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซีหรือศูนย์ซื้อขายโทเคนดิจิทัล ทุนจดทะเบียน 25 ล้านบาท สำหรับการเป็นนายหน้าซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซีหรือนายหน้าซื้อขายโทเคนดิจิทัลและทุนจดทะเบียน 50 ล้านบาทสำหรับการเป็นศูนย์ซื้อขายคริปโทเคอร์เรนซีหรือเป็นศูนย์ซื้อขายโทเคนดิจิทัล ซึ่งจะเห็นได้ว่าทาง ก.ล.ต. มีมาตรการในการกำกับดูแลเฉพาะนิติบุคคลขนาดใหญ่ที่เป็นผู้ดำเนินการซื้อขายเงินดิจิทัลดังกล่าว ไม่ได้มีการกำกับดูแลผู้ที่เล่นเงินดิจิทัล หรือผู้ค้ารายเล็ก ทำให้ไม่สามารถควบคุมการซื้อขายเงินดิจิทัลได้จริง และการรายงานธุรกรรมของบริษัทดังกล่าวมายังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ป.ง.) ให้กำหนดว่าบริษัทดังกล่าวเป็นสถาบันการเงินที่ต้องมีหน้าที่รายงาน โดยกำหนดเป็นไปตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งปกติแล้วก็จะปรากฏการ รายงานเป็นประจำอยู่แล้ว แต่การกำหนดให้นิติบุคคลดังกล่าวเป็นสถาบันการเงิน เพื่อเป็นการควบคุมผู้ซื้อ ขายเงินดิจิทัลกรณีที่จะมีการเปลี่ยนแปลงเป็นสกุลเงินไทย ซึ่งต้องมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกับนิติบุคคล จะทำให้การมีการรายงานการทำธุรกรรม และเป็นการติดตามร่องรอยทางการเงินได้อีกทางหนึ่ง แต่หากมีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกับนิติบุคคล หรือบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้อยู่ในการควบคุมดูแลของ ก.ล.ต. เจ้าหน้าที่ รัฐก็ไม่สามารถดูแลได้เลย

ประกอบกับปัจจุบันมีพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2561 เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีจากทรัพย์สินดิจิทัล ซึ่งเป็นกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่รัฐบาลไทย เตรียมพร้อมเพื่อวงกรอบกติกาที่ชัดเจนสำหรับการลงทุน ชนิดนี้ และเป็นการดูแลความเสี่ยงในภาพรวม ซึ่งกำหนดให้มีการเก็บภาษีเงินได้จากทรัพย์สินดิจิทัล เพิ่มประเภทย่อยของเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (4)¹⁴ โดยเป็นเงินส่วนแบ่งกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใดที่ได้จากทรัพย์สินดิจิทัล และรายได้จากการซื้อขายทรัพย์สินซึ่งมากกว่าเงินลงทุน ซึ่งกำหนดอัตราภาษี เงินได้บุคคลธรรมดาที่นักลงทุนต้องจ่าย อยู่ที่อัตรา 15% โดยหัก ณ ที่จ่าย ตามมาตรา 50 (2) และนักลงทุน ยังต้องนำไปรวมในการคำนวณฐานเงินได้สุทธิประจำปีเพื่อเสียภาษีในภายหลัง ในส่วนของผู้ประกอบการ ต้องเสียภาษีนิติบุคคลตามกฎหมาย หากมีกำไรเกิน 3 ล้านบาท ต้องเสียภาษี 20% ทำให้เห็นว่ารัฐบาลไทย ให้ความสำคัญกับผู้ลงทุนในส่วนนี้ มีเงินที่หมุนเวียนและผลกระทบต่อเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ฉะนั้น เพื่อให้เกิดเสถียรภาพที่แท้จริงในการกำกับดูแลและหามาตรการป้องกันเงินสกุลดิจิทัลที่เหมาะสมใน ประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าควร จะเพิ่มสกุลเงินดิจิทัลให้มีความหมายเช่นเดียวกับ เงินตรา¹⁵ ตามพระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 เพื่อเป็นการรองรับความก้าวหน้าทางด้านการเงินที่มีความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว หากรัฐบาลไม่ตื่นตัวในเรื่องของสกุลเงินดิจิทัลแล้ว อาจทำให้รัฐบาลกำกับดูแลได้ยาก รวมทั้งยังทำให้รัฐบาลสูญเสียรายได้และสูญเสียโอกาสต่าง ๆ จากการประกอบกิจการทางด้านสกุลเงินดิจิทัล อนึ่ง รัฐบาลจึงควรพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสในการแสวงหาผลประโยชน์จากนี้เรื่องนี้ โดยควรทำงานในเชิงรุก

¹⁴ ประมวลรัษฎากร พ.ศ.2481 มาตรา 40 (4)

¹⁵ พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 มาตรา 3.

มากกว่าตั้งรับปัญหาที่หากจะเกิดจาก “สกุลเงินดิจิทัล” โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในดำเนินการคือ กระทรวงการคลัง กรมสรรพากร ธนาคารแห่งประเทศไทย และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดำเนินการร่วมกัน

สรุปผลการวิจัย

เมื่อพิจารณากฎหมายดังกล่าวแล้วยังไม่ได้มีการควบคุมผู้เล่นหรือผู้ลงทุนเงินดิจิทัลรายย่อยแต่อย่างใด จะมีเพียงการแสดงตัวเกี่ยวกับบัญชีผู้ใช้เท่านั้นที่ทางผู้ประกอบการรับซื้อเป็นผู้รายงานให้กับสำนักงาน ป.ป.ง. แต่การทำธุรกรรมระหว่างผู้เล่นด้วยกันนั้น ก็จะไม่สามารถรู้ได้เลยว่ามีแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เล่นด้วยกันเองและเมื่อหากมีการแลกเปลี่ยนเป็นสกุลเงินไทย ผู้เล่นนำไปแลกเปลี่ยนกับบริษัทใหญ่ก็สามารถควบคุมได้แต่หากนำไปแลกเปลี่ยนกับบุคคลทั่วไปที่ทำการซื้อขายไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับ ก.ล.ต. ซึ่งมีจำนวนมาก ทำให้หน่วยงานรัฐก็ไม่สามารถเข้าควบคุมดูแลได้ อีกทั้งการจัดเก็บภาษีเป็นไป得心้องข้างยากเนื่องจากยังไม่มีธนาคารหรือหน่วยงานรัฐในการอ้างอิงในการแลกเปลี่ยนและหากแม้ว่าจะมีการจัดเก็บภาษีจริง ก็ไม่สามารถบังคับนักลงทุนให้ขายเงินดิจิทัลเพื่อแลกเปลี่ยนเป็นเงินนำมาจ่ายเป็นภาษีได้ จึงควรมีการกำหนดสกุลเงินดิจิทัลเป็นเงินตรา พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485 เมื่อรัฐบาลสนับสนุนให้มีการดำเนินธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลให้ถูกกฎหมายแล้ว อาจมีการใช้สกุลเงินดิจิทัลเป็นที่พักพิงหลบหนี ไม่มีการนำสกุลเงินดิจิทัลไปกระทำความผิด และหน่วยงานจะมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการเก็บภาษีที่ดียิ่งขึ้น และควรปรับปรุงข้อกำหนดสำหรับผู้รับใบอนุญาตที่เป็นนิติบุคคลให้เป็นบริษัทขนาดเล็กหรือแม้กระทั่งบุคคลธรรมดาก็สามารถได้รับใบอนุญาตได้ เพื่อให้เข้ามาอยู่ในการกำกับดูแลของ ก.ล.ต. และเมื่อมีการกำกับดูแลกับผู้ดำเนินกิจการรายย่อยได้แล้ว ส่งผลให้รัฐสามารถจัดเก็บภาษีกับผู้ลงทุนรายย่อยได้อีก

ข้อเสนอแนะเพื่อการป้องกันอาชญากรรม

การที่หน่วยงานรัฐให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและมีวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ ไทยแลนด์ 4.0 โลกมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการเงิน ซึ่งประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล เพื่อเป็นการสนับสนุนและป้องกันในหลายๆ ด้านในการใช้เทคโนโลยีด้านการเงิน ไม่ให้คนในสังคมไทยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเทคโนโลยีและเป็นการป้องกันการก่ออาชญากรรมโดยควรผลักดันให้สกุลเงินดิจิทัลเป็นเงินตรา ตามกฎหมายควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา เมื่อนำเทคโนโลยีดังกล่าวมากำกับดูแลได้จริงแล้วทำให้รัฐได้รับผลประโยชน์หลายด้านไม่ว่าเป็นเรื่องการจัดเก็บภาษีตามที่รัฐบาลต้องการหรือแม้กระทั่งการกำกับดูแลที่เป็นไปได้

บรรณานุกรม

ธรรมรักษ์ หมื่นจักร, รัชพร วงศาโรจน์ ภาณุดิศ ต้นสงวน และเกวลี สันตโยดม. FAQ FOCUSED AND QUICK. Issue 124, January 15, 2018 เรื่อง Digital Currency Series Vol.1: Central Bank Digital Currency อีกหนึ่งวิวัฒนาการของเงิน, ธนาคารแห่งประเทศไทย.

พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ. 2561

พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน พ.ศ. 2485

ประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2481

วีระพงษ์ บุญญภาส. อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ, สำนักพิมพ์นิติธรรม กรุงเทพมหานคร. 2522.

อัจฉรา หล่อตระกูล, เรื่อง เงิน: ความหมายและความสำคัญ (Money: Meaning and Importance), สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม 2558.

ศิริชนก วิริยเกื้อกุล.นักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.เรื่อง สกุลเงินดิจิทัลกับความผิดฐานลักทรัพย์,เอกสารวิชาการ “HOT ISSUE”,ฉบับเดือนมีนาคม 2561.หน้า 2.

ศิริกุล อารมณฺ์ประเสริฐ.พัฒนาการของตลาดปริวรรตเงินตราไทย และการใช้ Variance Ratio ในการทดสอบสมมติฐาน Random Walk ของอัตราแลกเปลี่ยนต่อดอลลาร์สหรัฐฯ.วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.กรุงเทพฯ

สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.เรื่อง บิทคอยน์ (Bit coin) สกุลเงินเสมือนจริงแห่งอนาคต,เอกสารวิชาการ “Academic Focus”,ฉบับเดือนมีนาคม 2561.หน้า 2.

อลิสสา ธีระศักดิ์พาพงษ์,ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้งาน Bitcoin. (การค้นคว้าอิสระ). มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์,คณะวิทยาศาสตร์, สาขานโยบายและการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ,2559.หน้า 23.

อัจฉรา หล่อตระกูล. เงิน:ความหมายและความสำคัญ Money:Meaning and Importance.วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ.ปีที่ 2 (ฉบับที่ 1),หน้า 66-72.

อัญชณา เหมือนคิด,ธนพล พุกเสิ่ง,ระดม เจือจันทร์ และศิริปรัช บัญครอง.Bit coin:สกุลเงินของการเข้ารหัสลับที่น่าจับตามอง.บทความวิชาการ,หน้า 739-743.

articleheros.com.แหล่งซื้อขาย Bit coin เมืองไทยที่คุณต้องเป็นสมาชิก. ค้นวันที่ 18 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.articleheros.com>

Bean.(2560) มหาวิทยาลัยในแห่งหนึ่งในสวิตเซอร์แลนด์เริ่มรับ Bit coin แล้ว ค้นวันที่ 22 สิงหาคม 2561 จาก <https://simblockchain.com>

Bean.(2560) ห้างสรรพสินค้า Marui ในประเทศญี่ปุ่นรับ Bit coin เป็นช่องทางการจ่ายเงินแล้ว ค้นวันที่ 22 สิงหาคม 2561 จาก <https://simblockchain.com>

Digital asset.(2561).รายชื่อผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล. ค้นวันที่ 8 สิงหาคม 2561 จาก https://www.sec.or.th/mppublish/digitalasset/digitalasset_listintermediaries.html

lou Nic.(2560). รู้จัก “peer-to-peer lending” ค้นวันที่ 23 สิงหาคม 2561 จาก <http://medium.com/@ioup2p>

Nicknet. (2558). รีวิว ตู้ ATM บิตคอยน์ เครื่องแรกในประเทศไทย. ค้นวันที่ 20 สิงหาคม 2561 จาก www.youtube.com/watch?v=5LDddNSFx8

ThaiBTC Blog.(2561),บิทคอยน์ คืออะไรกันแน่ ดีและต่างอย่างไร แบบชัดเจนเข้าใจง่าย. ค้นวันที่ 8 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.thaibtc.info/what-is-bitcoin/>